

**Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego
dla uczniów Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza we Wręczycy Wielkiej
w roku szkolnym 2022/2023
I stopień**

I. Zakres umiejętności.

1. Czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury.
2. Analiza i interpretacja utworów literackich oraz innych tekstów kultury z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Wykorzystywanie podstawowej wiedzy o języku – znajomość pojęć oraz terminów służących opisywaniu języka i komunikowaniu się ludzi.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnej na określony temat.
5. Umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.
6. Wykorzystywanie elementów retoryki do tworzenia wypowiedzi pisemnych.

II. Zakres treści.

Uczeń

- 1) określa
 - a) tematykę oraz problematykę utworu.
 - b) nadawcę i odbiorcę (adresata wypowiedzi).
- 2) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze.
- 3) wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami.
- 4) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.
- 5) określa funkcje elementów konstrukcyjnych utworu literackiego, w tym: tytułu, podtytułu, motto, puenty.
- 6) wskazuje w utworach literackich elementy budowy akcji: ekspozycję, zawiązanie akcji, rozwój akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji.
- 7) rozpoznaje w tekstach literackich ironię, autoironię, tragizm, komizm i jego rodzaje (słowny, postaci, sytuacyjny) i określa ich funkcje w utworze.
- 8) rozpoznaje rodzaje literackie, określa ich cechy, przypisuje utwór do rodzaju literackiego.

- 9) określa cechy powieści: obyczajowej, współczesnej, młodzieżowej, sensacyjnej.
- 10) rozpoznaje cechy dialogu, monologu, opowiadania, opisu.
- 11) zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst).
- 12) analizuje i interpretuje teksty literackie oraz inne teksty kultury, w tym ikoniczne: obraz, plakat, rzeźba, grafika, fotografia.
- 13) rozróżnia typy tekstów: informacyjny, publicystyczny, ikoniczny, reklamowy.
- 14) odróżnia informacje o faktach od opinii.
- 15) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty pod względem treści i formy.
- 16) rozróżnia synonimy, antonimy, homonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach.
- 17) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje neologizmy, eufemizmy i objaśnia ich rolę w utworach literackich.
- 18) wskazuje i rozróżnia środki perswazji oraz manipulacji, rozumie ich funkcje w reklamie i w innych tekstach.
- 19) używa środków językowych charakterystycznych dla perswazji, tworząc własny tekst.
- 20) formułuje tezę oraz hipotezę, dobiera argumenty, układa kontrargumenty, uzasadnia swoje stanowisko.
- 21) zna i stosuje związki frazeologiczne związane tematycznie z pojęciami: miłość, przyjaźń, praca, człowiek.
- 22) wykorzystuje wiedzę o języku :
 - a) rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy;
 - b) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennych części mowy i określa ich funkcje w wypowiedzi;
 - c) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
 - d) oddziela temat fleksyjny od końcówki;
 - e) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
 - f) odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (zakończone na -no, -to, bezokoliczniki, konstrukcje z „się”);
 - g) rozumie znaczenie oraz funkcje czasowników osobowych i nieosobowych;
 - h) rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne, tworzy je oraz określa ich funkcje w tekście;
 - i) poprawnie używa czasowników w trybach: orzekającym, przypuszczającym oraz rozkazującym;
 - j) stosuje konstrukcję stron czynnej oraz biernej czasownika i przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i odwrotnie, odpowiednio do celu oraz intencji wypowiedzi;
- 23) tworzy wypowiedź pisemną w następujących formach gatunkowych:
 - a) opowiadanie;

- b) opis, w tym: bohatera, przedmiotu, dzieła sztuki, krajobrazu, przeżyć;
- c) list prywatny i oficjalny;
- d) ogłoszenie;
- e) podziękowania;
- f) dedykacja
- g) zaproszenie;
- h) przemówienie;
- i) sprawozdanie;
- j) pamiętnik;
- k) dziennik;
- l) charakterystyka postaci;
- m) notatka w różnej formie (np. : notatka encyklopedyczna, plan, mapa myśli).

24) zna zasady budowania akapitów i stosuje je, tworząc wypowiedź pisemną.

25) stosuje środki językowe wzbogacające styl wypowiedzi, rozpoznaje je i nazywa, np.: porównania, funkcjonalne powtórzenia, wyolbrzymienia.

26) zna i stosuje reguły ortografii oraz interpunkcji.

27) korzysta ze słowników: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, frazeologicznego, encyklopedii oraz wyszukuje informacje w internecie.

III. Proponowana literatura.

1. Podręczniki do języka polskiego ustalone na II etap edukacyjny lub inne dostępne źródła.
2. Barbara Kosmowska, *Kolorowy szalik*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2014.